

Stadsbyggnadsförvaltningen

CoBuild Netzero

Pilot City Helsingborg Innovation District: Co-creating for Climate Neutral Building and Construction in Oceanhamnen

Kort sammanfattning av projektet /enligt ansökan:

Projektet COBUILD NETZERO finansierat av EU:s program Pilot Cities, fokuserar på hållbart stadsbyggande, och är en viktig pusselbit i Helsingborgs arbete för att nå klimatneutralitet 2030. Projektet är förvaltningsövergripande och leds av stadsbyggnadsförvaltningen/ stadsledningsförvaltningen i nära samarbete med den arbetsgrupp-som skapas kopplat till Bygg och anläggning i genomförandeorganisationen för Helsingborg 2030. Forskningsinstitutet IVL och LTH är partners i projektet. Miljöförvaltningen och programstöd på stadsledningsförvaltningen kommer att vara stöttande genom hela projektet och understötta skalning i metod till andra arbetsgrupper/portföljer.

Projektet kommer att involvera övriga berörda förvaltningar och kommunala bolag (bland annat Öresundskraft, Helsingborgshem, NSVA med flera), näringsliv, akademi och invånare i arbetet.

Syftet med projektet är att ta fram en färdplan för hållbart byggande för hela Helsingborg. För att göra det behöver vi ha bättre beräkningsmetoder för utsläpp och upptag av växthusgaser inom bygg, anläggning och drift, men vi behöver också utveckla nya processer för bland annat styrning, upphandling och uppföljning samt testa nya lösningar för hållbart byggande. Testerna gör vi på plats i Oceanhamnen, tillsammans med lokala byggherrar och med det ekosystem av företag och forskningsinstitutioner som kopplas till stadens center för innovation och till det nya innovationsdistriktet.

Vi kommer också att arbeta aktivt med lärande i projektet internt och genom att sprida det till andra städer, dels i ett twinningprogram inom Pilot Cities-programmet, dels till andra städer i det svenska nätverket Viable Cities och den europeiska plattformen för Mission Cities.

Förtydligande syftesförklaring

Under arbetet med Klimat och energiplanen för 2025–2030 (KEP) kapitel Bygg och anläggning visade sig att det viktigaste instrumentet för att minska klimatpåverkan är genom kravställning i upphandlingar och markanvisningsavtal. Det är där staden har bäst rådighet och därmed störst möjlighet att påverka.

Hur ska kraven utformas för att få så stor verkan som möjligt? Kraven måste utformas på så sätt att de inte skapar ojämlikheter och snedvrider konkurrensen. De bör också utformas så att det blir lätt för alla aktörer att förstå hur Helsingborg kravställer över tid och att de svarar mot stadens klimatmål.

I kommande KEP kapitel Bygg och anläggning formuleras målen 2025–2030 så här:

1. Klimatpåverkan kopplat till bygg har minskat med 50 procent. *

2. Klimatpåverkan kopplat till anläggning har minskat med 50 procent. **

** jämfört med Boverkets föreslagna gränsvärden för 2025, Rapport 2023:20, Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan.*

***jämfört med Trafikverkets basår 2015. Observera att Trafikverkets klimatdata inte fullt ut är lämpat för stadens anläggningsprojekt. Det finns alltså anledning att se över vilka referensvärden som ska gälla, vartefter nya tas fram.*

Ett av de stora problemen idag är att det finns olika metoder och certifieringar som räknar på klimatpåverkan på olika sätt. Man har bland annat olika utgångspunkter, omfattning, tidsperspektiv, och värdering av kolsänkor. Det gör det omöjligt att jämföra olika projekt med varandra och på så vis hänvisa till upphandlingskrav med generella gränsvärden för utsläpp. Dessutom utgår man från olika data för utsläppsvärden. Det blir gärna att man pratar både äpplen och päron samtidigt.

Utvecklingen inom klimatberäkningar har kommit längst inom byggnader, och då särskilt bostäder, kontor och samhällsfastigheter. Här har Boverket genom klimatdeklarationen standardiserat beräkningarna. Men dessa beräkningar inkluderar bara vissa delar av byggnaden, och ger på så vis inte en rättvisande bild. Det saknas också metoder för att klimatberäkna och kravställa renovering, ombyggnad och tillbyggnad.

Inom anläggning har Trafikverket länge arbetat med klimatberäkningar, men då endast inom väg och järnväg. Därför saknas en del av de material, utrustning och konstruktioner som används inom staden. Svårigheten att skapa generella gränsvärden inom anläggning beror på att markförhållandena varierar för mycket samt att det saknas ett gängse sätt att definiera ytan. Dessutom saknas kunskap om hur mycket markberedning påverkar utsläpp, växters kolinlagring och hur mycket som kan tillgodoräknas.

De beräkningar som främst förekommer idag är på projektnivå, det vill säga ett hus eller en anläggning. Men när vi bygger stad är det också viktigt att vi ser helheten, hur alla delar spelar ihop och vad den totala klimatpåverkan blir med den ena eller den andra lösningen. Även här behöver man utarbeta metoder för hur detta ska beräknas och redovisas.

Sammanfattningsvis kan man säga att vi har kommit en liten bit på väg på hur vi ska kravställa, men saknar viktiga delar för att kunna göra det på ett rättvist, transparent och effektivt sätt.

Projektet har nedanstående arbetspaket

AP 1 (huvudansvar Projektledare – samtliga AP)

Tillsättning av en projektledare på 100 procent. Rekrytering under våren 2024.

Under respektive AP listas de leveranser vi utlovat i vår projektansökan (så kallade deliverables). De är viktigt att de finns med i vår gemensamma förståelse. Alla leveranser i AP2, AP3 och AP 4 relaterar till leverans 1 i AP1.

- *Leverans 1: En gemensam färdplan för bygg och anläggning*
 - Leverans 1 är ett levande dokument med anvisningar för klimatberäkningar, definition av klimatneutralt byggande och en gränsvärdestrappa som årligen minskar utsläppstrycket för projekt kopplat till målen i Klimat och energiplan 2025–2030. Dokumentet behöver vara levande för att uppdateras vartefter ny kunskap adderas.
 - Definitionen av klimatneutral byggande ska ta hänsyn till tillgängliga regelverk och beskriva hur kompensation (kolsänkor) ska beräknas och bekostas.
 - Dokumentet ska vara utformat så att det går att hänvisa till, alternativt kopiera valda delar, vid kravställning i upphandlingar eller markanvisningsavtal. Även interna projekt ska ha samma kravställning.
- *Leverans 2: En plan för organisatoriskt lärande - både i Helsingborg med också för spridning till andra städer i Sverige och EU. Viktigt här är hur vi tolkar olika begrepp i arbetet med hållbart byggande.*

AP 2 (huvudansvar IVL/LTH – svarar till Projektet/Projektledare)

IVL Svenska Miljöinstitutet och Lunds Tekniska Högskola utgör den expertis som kommer att guida i frågeställningar, omvärldsbevakning, och utveckla modeller för klimatberäkningar. Detta syftar till reell klimatomställning med Oceanhamnen som pilotområde.

- *Leverans 3: Kunskapsinhämtning, omvärldsbevakning och kunskapsspridning.*
 - Delaktiviteten innebär att inhämta den senast tillgängliga kunskapen inom forskning och praxis, både vad gäller teoretisk kunskapsbas (regelverk, standarder, föreskrifter) om klimatanalys för den bebyggda miljön, samt

olika erfarenheter från tidigare fallstudier som har liknande syften och målsättningar som detta projekt.

- Synpunkter, erfarenheter och branschkunskap inhämtas i dialogform exempelvis genom att bjuda in till workshop med olika aktörer och intressenter. Den inhämtade informationen kommer att analyseras, utvecklas och sammanfattas och därefter spridas löpande under projekttiden i form av möten, presentationer och workshops, men även i form av ett sammanfattande skriftligt kapitel i en slutrapport.

- **Leverans 4: Förslag på metoder och processer för att reducera utsläppen och öka upptaget av växthusgaser i Oceanhamnen, i form av ett förslag på en "klimatplan".**
 - Arbetet sker i samarbete med övriga AP-ledare, och baseras på framtagen kunskapsbas, samt med tillämpning av det klimatberäkningsverktyg som presenteras som en egen leverans nedan.
 - Förslaget till klimatplan ska ta hänsyn till olika omställningsstrategier och incitamentsmodeller, svårigheter och hinder samt möjligheter till att ställa krav eller hitta gemensamma målsättningar med byggaktörer och kommunala förvaltningar.
 - Uppföljning av klimatrelaterade mål och kravställningar bör ske i samarbete med ett systerprojekt "Klimathållbara stadsdelar: praktiskt lärande" som också kommer att använda Oceanhamnen som pilotarena.

- **Leverans 5: Utveckling av en verktyglåda för klimatberäkning av den bebyggda miljön.**
 - Verktyglådan kommer att bestå av en prototyp för ett klimatberäkningsverktyg anpassat till Helsingborg, och speciellt för Oceanhamnen och dess utveckling och byggnation.
 - Verktyglådan ska göra det möjligt att genomföra klimatberäkningar i tidigt skede för olika typer av klimatpåverkanskategorier över en viss tidshorisont som inbegriper LCA-baserade kalkyler för byggnader, anläggningsprojekt, infrastruktur, förändrad markanvändning, energianvändning med mera.
 - Verktyglådan ska även innehålla en manual samt en rekommendation för hur verktyget ska kunna användas på bästa sätt.

AP 3 (huvudansvar projektledaren – med kraftfullt stöd av omställningsteamet/programstöd och de andra AP-ansvariga)

Det finns i stort sett inga medel avsatta för WP 3 utan det är viktigt att det här arbetet kommer in i den pågående omställningsarbetet som direkt har bottenklang i portfölj/arbetsgrupp Bygg och Anläggning.

- I referensgrupper ska medarbetare från relevanta delar av koncernen och branschen vara representerade. Detta för att få både direkt förankring och bästa utformning av skrivningar etc., samt att gynna lärandeprocessen.

- Dokumentet (se under AP1) ska genom förankringsprocessen i AP 3 bli en naturlig utgångspunkt för hela koncernen samt alla byggherrar vi skriver avtal med.
- Att i största möjliga mån ha samma utgångspunkter för både bygg och anläggning.
- Avsikten med dokumentet är inte att skapa något unikt för Helsingborg, utan största möjliga mån kroka arm med andra kommuner och rikstäckande initiativ. Detta för att slippa uppfinna hjulet själv och att underlätta för företag som annars måste anpassa sig till många olika kravställningar och metoder.
- Att samverka och inspireras av andra pilotstäder inom Net Zero Cities som jobbar med liknande initiativ.

AP 4 (huvudansvar testbäddskoordinator, svarar till projektet/projektledaren)

Här behöver vi tillsätta en testbäddskoordinator på 75 procent. Utformning av tjänst sker efter projektledare är utsedd.

- *Leverans 6 Förstudierapport om hur man kan inrätta en regulatorisk sandlåda i Oceanhamnen.* En regulatorisk sandlåda är en juridisk konstruktion som tillåter företag att erbjuda produkter eller tjänster under en begränsad tid till ett begränsat antal kunder i en modifierad regleringsmiljö.
- *Leverans 7 Möjliggöra klimatinnovationspiloter i Oceanhamnen*
 - Vi provtrycker idéer och nya system i Oceanhamnen (testbädd) och skalar upp det som fungerar till att gälla för hela Helsingborg.
 - Förändring i governance, planering, exploatering och bygg
 - Kräva in klimatberäkningar (enligt anvisningar) i markanvisning och upphandling och passa in dem i stadens rutiner.
 - Demonstration av genomförbarhet av tekniker, utvecklande av nya affärsmodeller med som mål att minska CO2 i bygg- och anläggningssektor
 - Utbilda och stötta entreprenörer i klimatsmart byggande, öka kapacitet och kunskap
 - Påverka marknaden genom att visa en efterfrågan efter klimatsmart byggande
 - Samordna alla piloter som ska ligga till grund för lärandet i projektet

Översikt över projekt och aktiviteter i Oceanhamnen under CoBuild Netzero (Maj 2024-April 2026).

Projekten ligger utanför CoBuild Netzero, men avsikten är att CoBuild har möjlighet att driva piloter i dessa. Även andra projekt i staden kan bli aktuella.

- Oceanbadet, projektering
- Peoples Walk, upphandling & bygg
- Nordr, detaljprojektering
- PEAB, färdigställande
- Detaljplan 3A, Granskning
- Detaljplan 3B, Granskning
- Terminal tunneldesign & upphandling
- Hubpark, projektering & start bygg
- Helsingborgshem, projektering & start bygg
- Allmän plats, etapp 2 upphandling & start bygg
- Allmän plats, etapp 3A
- Allmän plats, etapp 3B
- Allmän plats, etapp 4
- Tillståndsansökan vattendom
- Detaljplan, etapp 4
- Oceanön
- Markanvisning magasin 405
- Markanvisningar utanför Oceanhamnen